

ทักษะจำเป็นของการทำงานในศตวรรษที่ 21

The Essential Work Skills Of The 21st Century.

วิชญา น้อยมาลา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Witchaya Noimala

Maha Sarakham Rajabhat University

Email: bukwit35@gmail.com

วันที่รับบทความ: 20 มกราคม 2564; วันแก้ไขบทความ 21 มีนาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 30 มีนาคม 2564

Received: January 20, 2021; Revised: March 21, 2021; Accepted: March 30, 2021

บทคัดย่อ

การก้าวผ่านจาก โลกปฏิวัติอุตสาหกรรมยุคเก่าไปสู่โลกดิจิทัล ทำให้ความต้องการของตลาดแรงงาน เปลี่ยนไป ทักษะต่าง ๆ ที่เป็นการทำซ้ำ ๆ (routine-work) ไม่เพียงพออีกต่อไป เพราะคอมพิวเตอร์สามารถ ทำแทนได้ ปัจจุบันเรากำลังอยู่ในศตวรรษที่ 21 ทุกศตวรรษจะมีการเปลี่ยนแปลงและสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้นอยู่ เสมอ ทุกคนที่อาศัยอยู่ในโลกนี้ปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ได้ แต่ทุกคนสามารถรับมือกับการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ การรับมือที่ดีที่สุดสำหรับการเปลี่ยนแปลงคือการปรับตัวให้ทันและไม่เกิดผลกระทบ กับตนเองหรือเกิดผลกระทบน้อยที่สุด ในศตวรรษที่ 21 นี้ จะนำทุกคนไปสู่สังคมแบบใหม่คือ “สังคมความรู้” ทุกคนจะได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันอย่างมากมาจากการเล่นโทรศัพท์มือถือ จากการพูดคุย กับบุคคลในแอปพลิเคชันสนทนา และจากแหล่งต่าง ๆ ทำให้มีการส่งต่อข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ในทุกมิติ และวงการอุตสาหกรรมก็เป็นอีกหนึ่งในภาคส่วน ที่มีการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 นี้ หรือที่เรียกว่า “การปฏิวัติอุตสาหกรรม” หากเราย้อนดูในอดีตการ ปฏิวัติที่ผ่านมา การปฏิวัติครั้งแรกห่างจากโลกที่เราอยู่ในปัจจุบัน 250 ปี การปฏิวัติครั้งที่สองห่างจากปัจจุบัน 150 ปี การปฏิวัติครั้งล่าสุดห่างจากจุดที่เราอยู่ ณ ตรงนี้ 50 ปี หากนับระยะเวลาของแต่ละช่วงแล้ว โลกกำลัง หมุนเร็วขึ้นแบบทวีคูณ ไม่ใช่เป็นการเดินแบบเส้นตรงอย่างที่ผ่านมา ในบทความนี้จะนำเสนอทักษะจำเป็นของ การทำงานในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ (Learning skills) ทักษะการอ่านออกเขียนได้ (Literacy skills) และทักษะชีวิต (Life skills) เพื่อเตรียมพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงที่รวมเร็ว นอกจากนี้จะใช้ในการ เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานแล้ว ทักษะต่าง ๆ ยังเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตเพื่อไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดผลกระทบกับตัวเราหรือเกิดผลกระทบน้อยที่สุด

คำสำคัญ: ทักษะจำเป็น, การทำงาน, ศตวรรษที่ 21

Abstract

Moving from the world to the old times into the reading world, the demands of the labor market have changed. Repetitive skills are no longer enough because computers can do that instead. Now we are in the 21st century, every century is always changing and new things happen. Everyone who lives in this world cannot refuse the change that has taken place. But everyone can handle with the changes that come. The best handling for change is to be adaptable and not have the least self-impact or minimal impact. In the 21st century, this will lead everyone to a new society that call "Knowledge Society". Everyone can get a lot of information in everyday life from playing with a mobile phone. From talking to people in chat applications and from various sources. That cause transformation of information has fast and effect human behavior in any dimensions. And industrial is one of those sectors that have changed in the 21st century that we call "Industrial Revolution". If we look back at the past, The first industrial revolution is 250 years away from which we are today, the second industrial revolution is 150 years from the present, And the last industrial revolution is 50 years away from where we are here. The world is spinning exponentially faster. It is not a straight line like in the past. In this article, we will present the essential work skills of the 21st century, including learning skills, literacy skills, and life skills to prepare for speedy change. In addition to being used to improve work efficiency, skills are also fundamental to our lives so that changes do not affect us or have the slightest impact.

Keywords: Essential skills, work, 21st century

บทนำ

ปัจจุบันเรากำลังอยู่ในศตวรรษที่ 21 โลกได้เข้าสู่สังคมที่เรียกว่า “สังคมความรู้” ความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นทุกวันและเราสามารถรับความรู้ได้จากหลายช่องทางและได้รับอย่างรวดเร็ว คนท่องเก่ง เรียนเก่ง จำเก่ง ไม่ใช่ตัวเลือกที่ดีที่สุดอีกแล้ว แต่คนที่พร้อมจะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ คือคนที่สังคมโลกต้องการ ศตวรรษที่ 21 เป็นโลกของเทคโนโลยีและนวัตกรรม เครื่องจักรและหุ่นยนต์ ถูกนำเข้ามาใช้งานทดแทนแรงงานคน เพราะฉะนั้นเราควรมีทักษะบางอย่างที่เครื่องจักรหรือหุ่นยนต์ทำแทนไม่ได้ เช่น ทักษะการคิดแบบผู้เชี่ยวชาญและการสื่อสารที่ซับซ้อน ซึ่งจะมีโอกาสมากกว่าคนอื่น เพราะทักษะขั้นสูงเหล่านี้เครื่องจักรไม่สามารถทำแทนได้ เรากำลังเผชิญกับปัญหาระดับโลก เช่น วิกฤตการเงินโลก ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเรื่องโรคร้ายไข้เจ็บ เราจะต้องเตรียมพร้อมเพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและปัญหาระดับโลกเหล่านี้ ศตวรรษนี้เป็นยุค

ของการเปลี่ยนแปลง ความเปลี่ยนแปลงหลายอย่างเกิดขึ้นในโลก ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครอง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและยากที่จะคาดเดาได้ว่าจะเกิดอะไรต่อไป หากเราย้อนดูในอดีตการปฏิวัติที่ผ่านมา การปฏิวัติครั้งแรกห่างจากโลกที่เราอยู่ในปัจจุบัน 250 ปี การปฏิวัติครั้งที่สองห่างจากปัจจุบัน 150 ปี การปฏิวัติครั้งล่าสุดห่างจากจุดที่เราอยู่ ณ ตรงนี้ 50 ปี หากนับระยะเวลาของแต่ละช่วงแล้ว โลกกำลังหมุนเร็วขึ้นแบบทวีคูณ ไม่ใช่เป็นการเดินแบบเส้นตรงอย่างที่ผ่านมา

ในขณะที่เทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วโลกของการทำงานก็เช่นกัน ทุกๆปีจะมีผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีทักษะหรืออุปกรณ์ใหม่ ๆ กำลังพยายามศึกษาเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ เทคโนโลยีและทักษะใหม่ๆ ที่ล้นหลามเข้ามาอย่างต่อเนื่องนี้ทำให้ผู้คนรู้สึกว้าวุ่นตามไม่ทัน และทุกคนก็ไม่สามารถคาดเดาได้ถึงเทคโนโลยีที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างแม่นยำ แต่ทุกคนสามารถเตรียมพร้อมสำหรับอาชีพได้โดยมุ่งเน้นไปที่ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นที่นำเสนอในบทความนี้ ทักษะเหล่านี้เป็นทักษะที่ทุกคนสามารถฝึกฝน เรียนรู้ และส่งต่อกันได้ แม้ว่าโปรแกรมหรือเครื่องมือที่ทุกคนใช้ในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนไปในอีกยี่สิบปีหรือห้าสิบข้างหน้า แต่ทักษะเหล่านี้จะคงอยู่ไปตลอดชีวิต

ความหมายของศตวรรษที่ 21 และความหมายของทักษะ

ปัจจุบันเรากำลังอยู่ในศตวรรษที่ 21 โลกได้เข้าสู่สังคมที่เรียกว่า “สังคมความรู้” ความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นทุกวันและเราสามารถรับความรู้ได้จากหลายช่องทางและได้รับอย่างรวดเร็ว คนท่องเที่ยว เรียนเก่ง จำเก่ง ไม่ใช่ตัวเลือกที่ดีที่สุดอีกแล้ว แต่คนที่พร้อมจะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ คือคนที่สังคมโลกต้องการ

ศตวรรษที่ 21 เป็นโลกของเทคโนโลยีและนวัตกรรม เครื่องจักรและหุ่นยนต์ ถูกนำเข้ามาใช้งานทดแทนแรงงานคน เพราะฉะนั้นเราควรมีทักษะบางอย่างที่เครื่องจักรหรือหุ่นยนต์ทำแทนไม่ได้ เช่น ทักษะการคิดแบบผู้เชี่ยวชาญและการสื่อสารที่ซับซ้อน ซึ่งจะมีโอกาสมากกว่าคนอื่น เพราะทักษะขั้นสูงเหล่านี้เครื่องจักรไม่สามารถทำแทนได้ เรากำลังเผชิญกับปัญหาระดับโลก เช่น วิกฤตการเงินโลก ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ เราจะต้องเตรียมพร้อมเพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและปัญหาระดับโลกเหล่านี้

ศตวรรษนี้เป็นยุคของการเปลี่ยนแปลง ความเปลี่ยนแปลงหลายอย่างเกิดขึ้นในโลก ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครอง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและยากที่จะคาดเดาได้ว่าจะเกิดอะไรต่อไป

ราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายของ ทักษะ หมายถึง ความชำนาญ ซึ่งมาจากคำภาษาอังกฤษว่า skill

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2558) พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัยได้ขยายความหมาย ของคำว่า ทักษะ (skill) ว่าหมายถึง ความชำนาญหรือความสามารถในการกระทำหรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นทักษะด้านร่างกาย สติปัญญา หรือสังคม ที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝน หรือการกระทำบ่อย ๆ

สรุปได้ว่า ทักษะ หมายถึง ความชัดเจนหรือความสามารถของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นทักษะทางด้านร่างกาย สติปัญญาและสังคม เกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ การฝึกฝน การทำงานร่วมกับผู้อื่น

ดังนั้นทักษะในศตวรรษที่ 21 คือ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ความสามารถกว้าง ๆ ที่จำเป็นในการประสบความสำเร็จในสังคมสมัยใหม่ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา กลุ่มนักการศึกษา นักวิชาการ และหน่วยงานของรัฐได้เตรียมพร้อมและส่งเสริมทักษะพื้นฐานเหล่านี้ เพื่อเตรียมบุคลากรให้พร้อมสำหรับสิ่งที่จะเกิดขึ้น ในขณะที่เราอาจเห็นความแตกต่างเล็กน้อยใน การอธิบายและกำหนดทักษะในศตวรรษที่ 21 จะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ทักษะการเรียนรู้ (Learning skills) : ทักษะที่ใช้ในการประมวลผลและสื่อสารข้อมูล ซึ่งรวมถึงความคิดสร้างสรรค์ความสามารถในการคิดวิเคราะห์การทำงานร่วมกันและการสื่อสาร
2. ทักษะการอ่านออกเขียนได้ (Literacy skills) : เป็นทักษะที่ใช้ในการพัฒนานักวิจัยและนักคิดที่มีความรู้และรอบรู้ ซึ่งรวมถึงการรู้สารสนเทศการรู้เท่าทันสื่อการรู้เท่าทันเทคโนโลยีซึ่งทั้งหมดนี้มุ่งเน้นไปที่ความสามารถของคุณในการประเมินและประมวลผลข้อมูลใหม่โดยเฉพาะข้อมูลที่พบทางออนไลน์
3. ทักษะชีวิต (Life skills) : ทักษะที่จำเป็นเพื่อสร้างความรอบรู้ที่สามารถเจริญเติบโตได้ทั้งในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน ซึ่งรวมถึงความสามารถในการปรับตัว ความเป็นผู้นำ ความคิดริเริ่ม ประสิทธิภาพ และทักษะทางสังคม

แนวคิดทักษะจำเป็นของการทำงานในศตวรรษที่ 21

Praorngpit Katchwattana (2561) ได้เขียนบทความ “อยากเป็นคนคุณภาพของศตวรรษที่ 21 ต้องปรับตัวด้วย ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21” โดยได้นำเสนอทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้

หากคนทำงานในยุคนี้ต้องการอยู่รอดท่ามกลางการรุกคืบเข้ามาของเครื่องจักรกลสมัยใหม่ หุ่นยนต์ และปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI การปรับตัวและเรียนรู้ ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นับเป็นเรื่องเร่งด่วน ที่ทุกคนต้องตระหนักและต้องเสริมสร้างเพื่อเติมเต็มความสามารถ ศักยภาพ ในสายงานของตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นั่นคือวิถีที่คนทำงานทั่วไปจำเป็นต้องปรับตัว ทว่า สำหรับกลุ่มคนส่วนใหญ่ในสังคม ทุกเพศ ทุกวัย การกระตุ้นให้ตระหนักถึงการเสริมสร้าง ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องศึกษาหาช่องทางที่เหมาะสมและเครื่องมือที่ทรงพลังในการให้ความรู้และติดตั้งทักษะด้านนี้ให้คนส่วนใหญ่ให้ได้

แต่อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่าโจทย์ความท้าทายที่ทั่วโลกกำลังเผชิญในสถานการณ์นี้คือ แล้วจะทำอย่างไรถึงจะปิดช่องว่างที่เกิดขึ้นจากความเปลี่ยนแปลงในยุค Disrupted Technology ให้ได้อย่างทันการณ์ เพราะหากอ้างอิงตามผลการสำรวจของ บริษัทยักษ์ใหญ่ระดับโลก McKinsey และ PWC ซึ่งออกมามาตรการณว่าในทศวรรษหน้า จะมีตำแหน่งงานกว่า 30-50 เปอร์เซ็นต์ ที่จะโดนแทนที่ด้วยหุ่นยนต์ และ AI ซึ่งถ้าเป็นดังคำพยากรณ์นี้จริงๆ คำถามที่เกิดขึ้นตามมา นั่นคือ แล้วทักษะอะไรของมนุษย์ที่แตกต่างกับหุ่นยนต์? เมื่อได้คำตอบแล้ว ก็ต้องมาคิดกันต่อว่า มีวิธีใดที่จะเสริมสร้างทักษะนั้นให้โดดเด่นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ที่

ผ่านมาจึงมีการคิดค้นองค์ความรู้ใหม่ที่จะช่วยปฏิวัติวิธีการศึกษาเรียนรู้เพื่อสร้างคนสำหรับทศวรรษที่ 21 ซึ่งควรมุ่งเน้นไปที่การบ่มเพาะทักษะ Soft skill มากกว่าทักษะที่อาศัยแค่ความสามารถในการท่องจำ หรือทำแบบเดิมซ้ำๆ ซึ่งเสี่ยงต่อการถูกแทนที่โดยเครื่องจักรและหุ่นยนต์

โดย The World Economic Forum เคยตีพิมพ์บทความให้ความรู้เรื่อง ทักษะ 10 ด้าน ที่ควรค่าแก่การสร้างเสริมเพื่อตอบสนองการพัฒนาในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรม ครั้งที่ 4 ซึ่งจากการวิเคราะห์ ทักษะทั้ง 10 ด้านนั้น ก็พบว่า สามารถนำมาถอดสมการและสรุปอยู่ในกรอบของหลัก 4Cs ซึ่งนั่นก็คือ การคิดในเชิงวิเคราะห์(Critical thinking) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การสื่อสาร (Communication) ความร่วมมือ (Collaboration)

Kirsten Slyter (2562) ได้นำเสนอทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้

ในขณะที่เทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วโลกของการทำงานก็เช่นกัน ทุก ๆ ปีจะมีผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีทักษะหรืออุปกรณ์ใหม่ ๆ กำลังพยายามอย่างหนักเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ เทคโนโลยีและทักษะใหม่ ๆ ที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างต่อเนื่องนี้ทำให้รู้สึกว่ามีวันตามทัน และคาดเดาได้ยากถึงเทคโนโลยีที่ยังไม่มีในตลาด แต่ทุกคนสามารถเตรียมพร้อมสำหรับความสำเร็จในอาชีพได้โดยมุ่งเน้นไปที่ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในช่วงเวลาที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ สิ่งที่บางคนเรียกว่า "ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21" ทักษะเหล่านี้เป็นทักษะพื้นฐานที่สามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการทำงานต่าง ๆ

แม้ว่าซอฟต์แวร์หรือเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนไปในอีกรหัสหรือห้าสิบปีข้างหน้า แต่ทักษะพื้นฐานเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องพัฒนา และจะคงอยู่ไปตลอดชีวิต

9 ทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 สำหรับทุกอาชีพ

ทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 จะแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1. ทักษะการเรียนรู้ (Learning skills) 2. ทักษะการอ่านออกเขียนได้ (Literacy skills) และ 3. ทักษะชีวิต (Life skills) เห็นได้ชัดว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถครอบคลุมพื้นฐานได้มากมายและควรค่าแก่การพัฒนาอย่างยิ่ง ซึ่งทักษะต่าง ๆ ที่นำเสนอนี้ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีพ เพื่อระบุสิ่งที่พนักงานเชื่อว่าเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดสำหรับพนักงานในปัจจุบัน

1. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)

ความคิดสร้างสรรค์เป็นกุญแจสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมและตำแหน่งต่าง ๆ ในศตวรรษที่ 21 บริษัทหรืออุตสาหกรรมใด ๆ ที่ต้องการนวัตกรรมควรค้นหาพนักงานที่มีความคิดสร้างสรรค์มากมาย ความสามารถในการคิดนอกกรอบช่วยให้ บริษัทต่าง ๆ สามารถปรับตัวเข้ากับตลาดที่เปลี่ยนแปลงและค้นหาวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ หากพนักงานรู้สึกติดขัดเมื่อต้องระดมความคิดหรือแก้ปัญหาไม่ต้องการกังวล เพราะความคิดสร้างสรรค์สามารถปลูกฝังได้ การติดตามข่าวสารและแนวโน้มในอุตสาหกรรมของทุกคน อยู่เสมอจะทำให้ความคิดสร้างสรรค์ของคุณไหลเวียนได้

2. การคิดเชิงวิเคราะห์ (Critical thinking)

การคิดเชิงวิเคราะห์เป็นกุญแจสำคัญสำหรับพนักงานที่จะได้ข้อสรุปที่มีเหตุและมีผล ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ที่ได้รับการพัฒนาอย่างดีช่วยให้เราวิเคราะห์สถานการณ์ ซึ่งนำหนักตัวเลือกต่าง ๆ และระบุผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ของการตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ ความสามารถนี้จึงมีคุณค่าในชีวิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และนายจ้างก็ต้องการพนักงานที่มีความคิดล่วงหน้ามากพอที่จะคาดการณ์และวางแผนสำหรับปัญหาในอนาคตก่อนที่จะเกิดขึ้นด้วย เช่นเดียวกับทักษะอื่น ๆ การคิดเชิงวิเคราะห์สามารถขัดเกลาผ่านการฝึกฝน ตัวอย่างเช่น หากพนักงานต้องต่อแถวยาว ๆ ที่ร้านขายของชำแม้ว่าสถานการณ์จะเป็นอย่างไร สาเหตุหลักของความล่าช้าคืออะไร จะช่วยอะไรได้บ้าง เป็นต้น การแก้ปัญหานี้อาจใช้ได้กับพื้นที่อื่น ๆ ด้วยก็ได้ เพียงแค่ใช้ความคิดในการประเมินและการแก้ปัญหาก็สามารถช่วยปรับแต่งความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของพนักงานได้แล้ว

3. การทำงานร่วมกัน (Collaboration)

การทำงานร่วมกันเป็นอีกหนึ่งทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในอาชีพไม่ว่าจะทำงานในตำแหน่งใดก็ตาม การทำงานร่วมกันหมายถึงการเต็มใจรับฟังเรียนรู้และทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน พนักงานสมัยใหม่เต็มไปด้วยพนักงานที่มีทักษะและความรู้เฉพาะทาง ไม่ได้หมายความว่าต้องทำงานได้ทุกอย่าง แต่จะต้องสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ในช่วงเริ่มต้นอาชีพการงานวิธีที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ในองค์กรคือการทำงานอาสาสมัครร่วมกันในรูปแบบแบ่งกลุ่มที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และงานนั้นจะต้องเป็นงานที่ทุกคนร่วมมือกันจึงจะเกิดผลสำเร็จสูงสุด

4. การสื่อสาร (Communication)

การสื่อสารอาจเป็นทักษะที่เหมาะสมกับบางคนเท่านั้น แต่ก็เป็นทักษะที่มีประสิทธิภาพก็เป็นสิ่งที่สำคัญมากอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ในระดับสากล และความสามารถในการสื่อสารยังมีความจำเป็นกับทุกแง่มุมของชีวิต ความรู้และทักษะทางเทคนิคทั้งหมดในโลกนั้นจะไม่มีค่า หากไม่สามารถสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจประเด็นที่ต้องการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิธีที่เหมาะสม

5. การรู้ข้อมูลสารสนเทศ (Information literacy)

ไม่ว่าจะทำวิจัยเพื่อทำรายงานที่โรงเรียนหรือทำรายงานหรือนำเสนอในที่ทำงาน การรู้ข้อมูลสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญ การรู้ข้อมูลสารสนเทศเป็นทักษะพื้นฐานของการรู้เท่าทันสื่อ พนักงานที่มีทักษะนี้จะสามารถแยกข้อเท็จจริงออกจากข้อมูลทั้งหมดได้โดยการตีความข้อเท็จจริงและข้อมูลดิบที่พบ

6. ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability)

ตำแหน่งงานมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พนักงานที่ปรับตัวได้ มีความยืดหยุ่นในหลาย ๆ ด้าน จะสามารถทำงานได้ทั้งจากระยะไกลหรือในสำนักงานได้ทั้งแบบอิสระและแบบเป็นทีม มีใจจดจ่อ สนใจในแนวคิดใหม่ ๆ และยินดีที่จะทำงานใหม่ ๆ การพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทำได้โดยการพยายามออก

จากจุดเดิมของชีวิตและการทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ทดลองทำงานอดิเรกใหม่ ๆ หรือติดตามเพื่อนร่วมงานในแต่ละวันเพื่อดูว่าเพื่อนร่วมงานทำอะไรหรือเข้าร่วมการประชุมที่เน้นหัวข้อใหม่ที่เรายังไม่มีความรู้

7. ความเป็นผู้นำ (Leadership)

ในความคิดแบบสมัยเก่าจะนิยมนิยามความเป็นผู้นำว่ามีไว้สำหรับผู้จัดการเท่านั้น แต่ในยุคปัจจุบันนี้ ความเป็นผู้นำเป็นทักษะที่ทุกคนต้องมีในขณะทำงานงานระดับเริ่มต้น ทักษะนี้จะสามารถนำไปสู่โอกาสที่มากขึ้นในอนาคต เนื่องจากความเป็นผู้นำเกี่ยวข้องกับลักษณะอื่น ๆ อีกมากมายรวมถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน ความเด็ดขาด และความสามารถในการบริหารการทำงาน เพื่อพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำโดยรวมอาจดูคลุมเครือหรือมีรายละเอียดหลายอย่างให้ศึกษา แต่ประสบการณ์จะเป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่จะฝึกความเป็นผู้นำ การพัฒนาความเป็นผู้นำนั้นทำได้ง่ายมาก เช่น การสมัครเป็นผู้นำในการทำโครงการต่าง ๆ หรือการนำผู้อื่นในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

8. ทักษะทางสังคม (Social skills)

ทักษะทางสังคมมีหลายรูปแบบ และแตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคม แม้ว่าทักษะทางสังคมอาจเปลี่ยนแปลงไปขึ้นอยู่กับว่าอยู่กับใครหรือสังคมแบบใด การตระหนักรู้และควบคุมตนเองในการทำความเข้าใจและจัดการตนเองรวมถึงค่านิยม แรงจูงใจ และแรงกดดัน สิ่งนี้จะส่งผลต่อทักษะทางสังคม การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การขอความคิดเห็นเพิ่มเติมจากหัวหน้าและเพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเอง หรือจดบันทึกประจำวัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยเพิ่มทักษะทางสังคมของตนเองได้

นอกจากนี้ การเอาใจใส่ในการสนทนาก็ถือเป็นทักษะทางสังคมอีกอย่างหนึ่ง สามารถช่วยให้เป็นผู้ฟังที่ดีและเป็นเพื่อนร่วมงานที่ดีได้ และหากสามารถเชื่อมโยงกับปัญหาหรือความทุกข์ของกลุ่มสนทนาหรือเพื่อนร่วมงาน อาจแนะนำวิธีแก้ปัญหาที่ดีกว่าได้จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากขึ้น

9. ผลผลิต (Productivity)

การทำงานในยุคปัจจุบันจะเน้นที่ผลผลิตของงานมากกว่าขั้นตอนการทำงาน ด้วยความเชื่อว่าทุกคนล้วนมีวิธีการไปสู่ความสำเร็จแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล เนื่องจากข้อจำกัดในการทำงานของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง นอกจากการเรียนรู้และพัฒนาขั้นตอนการไปสู่ความสำเร็จด้วยตนเองแล้ว การเรียนรู้และพัฒนาขั้นตอนการทำงานของผู้ที่สำเร็จแล้วเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่จะช่วยให้ไปถึงผลผลิตได้เร็วและมีประสิทธิภาพเช่นกัน

นอกจากนี้สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum : WEF) (2558) ได้เสนอทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้

ในการเติบโตของเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ปัจจุบันคนงานจำเป็นต้องมีการผสมผสานระหว่างทักษะที่แตกต่างจากในอดีต นอกเหนือจากทักษะพื้นฐาน เช่น การรู้หนังสือและการคำนวณแล้วองค์กรยังต้องการความสามารถเช่น การทำงานร่วมกัน ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และคุณสมบัติเฉพาะตัว เช่น ความพากเพียร ความอยากรู้อยากเห็น และความคิดริเริ่ม เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงในตลาดแรงงานทำให้ทุกคนจำเป็นต้องมีทักษะเหล่านี้มากขึ้น ไม่ใช่เพียงบางส่วนเท่านั้น ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเศรษฐกิจดำเนินไปด้วยความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมและการทำงานร่วมกัน งานแต่ละงานจะมีความต้องการความเชี่ยวชาญทักษะมากขึ้นเรื่อย ๆ ในการแก้ปัญหาที่ไม่มีโครงสร้างและการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เทคโนโลยียังเข้ามาแทนที่การใช้แรงงานคนมากขึ้นเรื่อย ๆ และถูกผสมเข้าไปในชีวิต และการทำงานส่วนใหญ่ ในช่วง 50 ปีที่ผ่านมาเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งในหลายประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้เห็นการลดลงอย่างต่อเนื่องของงานที่เกี่ยวกับความรู้และทักษะ ความรู้ความเข้าใจแต่เพิ่มขึ้นในทักษะการวิเคราะห์ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพิ่มขึ้นตามลำดับ

จากการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งแนวโน้มของเทคโนโลยีในอนาคต ใหญ่ๆทั่วโลก ผลการศึกษาได้สรุปทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ออกมาเป็น 16 ทักษะ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ดังนี้

1. Foundational Literacies กลุ่มทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต้องใช้ใน ‘การปฏิสัมพันธ์กับบริบทที่แตกต่างกัน’ ซึ่งแปลง่าย ๆ ก็คือ ‘อยู่ที่ไหนแล้วต้องทำอะไรบ้าง’ นั่นเอง เพราะเทคโนโลยีและความรู้ใหม่ๆได้ ก่อให้เกิดบริบทการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งทักษะเหล่านี้ได้แก่ การใช้ภาษา (Literacy) การคำนวณ (Numeracy) การใช้เทคโนโลยี (ICT Literacy) การใช้วิทยาศาสตร์กับสิ่งรอบตัว (Scientific Literacy) การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม (Cultural & Civic Literacy) หรือแม้กระทั่ง การจัดการด้านการเงิน (Financial Literacy) ที่รวมไปถึง วิธีการเป็นผู้ประกอบการ หรือ entrepreneurship ก็นับเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น คนหนึ่งคนจะต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีรอบตัวให้เป็นประโยชน์ได้ (ICT Literacy) เพราะการหาความรู้ในปัจจุบันมักทำผ่านโลกดิจิทัล เช่น การค้นคว้าข้อมูลผ่าน google หรือ การที่คนหนึ่งคนจะใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในโลกปัจจุบันได้ คือการได้ทำสิ่งที่เขารักและหาเลี้ยงตัวเองได้อย่างมั่นคงด้วย ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทักษะการจัดการด้านการเงิน (Financial Literacy) เป็นต้น

2. Competencies กลุ่มทักษะที่ต้องนำมาใช้ใน ‘การจัดการกับปัญหา’ หรือความท้าทายที่ต้องเจอในชีวิต ซึ่งความท้าทายเหล่านั้นจะมีความซับซ้อนขึ้น เมื่อเทียบกับความท้าทายในโลกเก่า โดยกลุ่มทักษะนี้จะเป็นทักษะสำคัญที่ใช้ร่วมกันในการวิเคราะห์ปัญหาให้ถูกจุด (Critical Thinking) สร้างวิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creativity) รวมทั้งสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่น (Communication & Collaboration) เพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้นให้ได้ กลุ่มทักษะนี้มักถูกเรียกรวมกันว่า ‘4C’ จัดได้ว่าเป็นทักษะหลักที่ทำให้มนุษย์เราเหนือกว่าคอมพิวเตอร์ หรือหุ่นยนต์ก็คือ เป็นสิ่งที่คอมพิวเตอร์ยังทำไม่ได้ในเร็ว ๆ นี้ นั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น จะทำอย่างไรให้มีน้ำดื่มที่สะอาด ถูกและเพียงพอสำหรับคนทั้งโลก หรือ การหาพลังงานทางเลือกแบบใหม่ที่ยังไม่เคยมีอยู่ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีความซับซ้อน ปัจจัย และข้อจำกัดต่าง ๆ ให้ต้องคำนึงถึงมากกว่า ซึ่งจำเป็นต้องใช้ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อหาสาเหตุของปัญหาให้เจอ (Critical Thinking) อีกทั้งยังต้องการความคิดสร้างสรรค์และการคิดนอกกรอบ (Creativity) ในการสร้างไอเดียเพื่อแก้ปัญหา รวมทั้งสามารถ

ถ่ายทอดไอเดียนั้นออกมาให้ได้ (Communication) นอกจากนี้ยังต้องสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความสามารถหลากหลายและมีความแตกต่างกัน (Collaboration) เพื่อแก้ปัญหาร่วมกันให้ได้

3. Character Qualities กลุ่มทักษะที่ใช้ใน ‘การจัดการตัวเองกับสภาพสังคม’ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เช่น ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) การริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative) ความพยายามในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Persistence/Grit) ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อม (Adaptability) ความเป็นผู้นำ (Leadership) และ ความตระหนักถึงสังคมและวัฒนธรรม (Social & Cultural Awareness) ด้วยเหตุว่าความรวดเร็วของสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้คนยุคใหม่ต้องก้าวตามให้ทันทักษะเหล่านี้จึงมีความสำคัญมากขึ้น เพื่อที่จะได้ไม่เป็นคนที่ตามหลังคนอื่นอยู่เสมอ และเป็นคนที่มีคุณภาพ (Character Qualities) นั้นเองยกตัวอย่างเช่น สภาพของโลกที่เทคโนโลยีพัฒนาไปเร็วมาก คนหนึ่งคนจำเป็นต้องมีความอยากรู้อยากเห็นในระดับที่เหมาะสม (Curiosity) เพื่อให้ตัวเองสามารถทันโลกและทันคนอื่น ประกอบกับการมีความคิดริเริ่ม (Initiative) ความตั้งมั่น (Persistence) และความเป็นผู้นำในการรวมทีม (Leadership) ถึงจะสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ออกมาให้กับโลกใบนี้ได้สำเร็จนั่นเอง

แนวทางการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

วิธีการพัฒนาทักษะที่จำเป็น เพื่อตอบสนองการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 หรือ the Fourth Industrial Revolution จำเป็นต้องนิยามวัตถุประสงค์ในการเรียนและวิธีในการศึกษาเนื้อหาหรือทฤษฎีในเรื่องที่ต้องเรียนรู้เสียใหม่ ให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ขณะเดียวกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้นั้นต้องสามารถแบ่งปันองค์ความรู้ เทคนิคต่าง ๆ ได้โดยไร้ข้อจำกัดเรื่องสถานที่และเวลา เช่นเดียวกัน ตลอดจนเป้าประสงค์ของการเรียนรู้อย่างต้องเป็นการปลูกฝังและติดตั้งระบบความคิดของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ทุกคนด้วยซึ่งวิธีและเครื่องมือที่จะมาช่วยยกระดับความคิดของผู้คนส่วนใหญ่ให้เปิดรับและเรียนรู้ ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบของ Lifelong Learning หรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต นั่นคือ ปัจจัยที่ 5 ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคนยุคนี้ นั่นคือ สมาร์ทโฟน นั่นเอง หรือที่เรียกว่า MPPG (สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วยสมาร์ตโฟน)

MPPG คือ หลักการที่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย

1. Mobile - first สมาร์ทโฟน เครื่องมือสร้างสังคมอุดมปัญญาของคนทั้งโลกจากสถิติล่าสุดพบว่า กว่า 44 เปอร์เซ็นต์ ของประชากรโลก ต่างมีสมาร์ตโฟนเป็นของตัวเอง ดังนั้นในการเรียนรู้ทักษะในศตวรรษที่ 21 นี้ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะนำความชาญฉลาดของสมาร์ตโฟนในมือมาใช้ให้เป็นประโยชน์ เปิดหน้าต่างสู่โลกกว้างและขุมความรู้ออนไลน์ในด้านต่างๆ ด้วยเหตุนี้บุคลากรทางการศึกษา หรือทุกหน่วยงานที่มีความตั้งใจดีในการเผยแพร่ความรู้ที่จำเป็นในการสร้างเสริมทักษะทุกด้านให้กับพลเมืองโลก จึงควรใช้ช่องทางเข้าถึงผ่านสมาร์ตโฟนให้เป็นประโยชน์ โดยสิ่งที่จำเป็นไม่น้อยไปกว่าเนื้อหาที่น่าสนใจ คือ การ

ออกแบบวิธีการย่อยและสรุปองค์ความรู้นั้นให้อยู่ในวิสัยที่โดนใจและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งแน่นอนว่า หากเป็นคนรุ่นใหม่ เนื้อหานั้นต้องไม่ยาวเกินไป เรียกว่าถ้าเปรียบเป็นการกินอาหารก็ต้องตักเข้าปากให้พอดีคำ หรือถ้ากลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ก็ต้องใช้ตัวอักษรที่ใหญ่ และอ่านง่าย เป็นต้น

2. Participatory สร้างการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเท่าเทียม ในบริบทของการเผยแพร่ และติดตั้งทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 การที่จะดึงความสนใจของคนที่มีต้นทุนการเรียนรู้ต่างกัน ระดับความอยากรู้ที่ต่างกัน จำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ของการเปิดกว้างให้ผู้คนทุกระดับสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ ทักษะต่าง ๆ นั้นได้แบบไม่ยาก ดังนั้น สถาบันการศึกษา หรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ต้องใจกว้างมากพอที่จะอำนวยความสะดวกให้ผู้คนเข้าถึงเนื้อหาของตนเองแบบไม่ปิดบัง เพราะการที่ผู้เรียนรู้ได้รู้สึกว่าได้มี ประสบการณ์ร่วมกันในการเรียนรู้ทักษะนั้น จะเกิดความอยากแสร์ความรู้ เทคนิค ที่ได้เรียนรู้มาต่อไปให้กับ คนอื่นหรือนำไปสู่การปรับใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเองจริงๆ ซึ่งนี่เองเป็นจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ที่พึง เกิดขึ้นในสังคมอย่างสร้างสรรค์

3. Personalized เอาชนะทุกข้อจำกัดของแต่ละคน การสร้างเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับ ศตวรรษที่ 21 ควรเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้ได้มีทักษะในการคิดแบบวิเคราะห์ (Critical Thinking) รวมถึง ทักษะในการตัดสินใจ (Judgment skills) ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้คนๆ นั้นสามารถพัฒนาศักยภาพตัวเองให้ กลายเป็นคนที่กล้าแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของตนเองในทางสร้างสรรค์ เมื่อต้องตอบโต้กับปัญหาหรือ สถานการณ์ใดก็จะใช้เหตุผลในการอธิบายมากกว่าอารมณ์

4. Group-based เรียนรู้ไปด้วยกัน เรียนรู้ไปได้ไกล การเรียนรู้ในเชิงลึกเกิดขึ้นได้ใน บรรยากาศของการถกเถียงกันให้ห้องเรียน ความเห็นต่างจึงไม่ใช่เรื่องผิดหากเกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้ ร่วมกัน ขณะเดียวกันการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันนับเป็นบรรยากาศที่ควรเกิดขึ้นที่สุดใน การศึกษาร่วมกัน เพื่อแชร์ทั้งมุมมองความรู้ใหม่ๆ ที่หลากหลายและประสบการณ์จริงของผู้เรียน ซึ่งทั้งหมดที่ กล่าวมานี้อยู่ในนิยามของ “Social Learning” หรือการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งตอบโจทย์ 2 Cs จากหลัก 4Cs คือ การสื่อสาร (Communication) และ ความร่วมมือกัน (Collaboration) นั่นเอง

บทสรุป

ทักษะในศตวรรษที่ 21 คือ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ความสามารถกว้าง ๆ ที่จำเป็นในการประสบความสำเร็จในสังคมสมัยใหม่ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา กลุ่มนักการศึกษา นักวิชาการ และหน่วยงานของรัฐได้ เตรียมพร้อมและส่งเสริมทักษะพื้นฐานเหล่านี้ เพื่อเตรียมบุคลากรให้พร้อมสำหรับสิ่งที่จะเกิดขึ้น ในขณะที่เรา อาจเห็นความแตกต่างเล็กน้อยใน การอธิบายและกำหนดทักษะในศตวรรษที่ 21 จะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ทักษะการเรียนรู้ (Learning skills) : ทักษะที่ใช้ในการประมวลผลและสื่อสารข้อมูล ซึ่งรวมถึงความคิดสร้างสรรค์ความสามารถในการคิดวิเคราะห์การทำงานร่วมกันและการสื่อสาร ประกอบด้วยทักษะ 4 ทักษะ คือ

- 1.1 Critical Thinking หรือ ความคิดเชิงคิดวิเคราะห์แก้ไขปัญหา
- 1.2 Collaboration หรือ การทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นทีม
- 1.3 Creativity หรือ ความคิดสร้างสรรค์
- 1.4 Communication หรือ การสื่อสาร

2. ทักษะการอ่านออกเขียนได้ (Literacy skills) : เป็นทักษะที่ใช้ในการพัฒนานักวิจัยและนักคิดที่มีความรู้และรอบรู้ ซึ่งรวมถึงการรู้สารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ การรู้เท่าทันเทคโนโลยี ซึ่งทั้งหมดนี้มุ่งเน้นไปที่ความสามารถของคุณในการประเมินและประมวลผลข้อมูลใหม่โดยเฉพาะข้อมูลที่พบทางออนไลน์ ประกอบด้วยทักษะพื้นฐาน 6 ทักษะ คือ

- 2.1 Literacy หรือ การใช้ภาษา
- 2.2 Numeracy หรือ การคำนวณ
- 2.3 ICT Literacy หรือ การใช้เทคโนโลยี
- 2.4 Scientific Literacy หรือ การใช้วิทยาศาสตร์กับสิ่งรอบตัว
- 2.5 Cultural & Civic Literacy หรือ การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม
- 2.6 Financial Literacy หรือ การจัดการด้านการเงิน

3. ทักษะชีวิต (Life skills) : ทักษะที่จำเป็นเพื่อสร้างความรอบรู้ที่สามารถเจริญเติบโตได้ทั้งในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน ประกอบด้วย 6 ทักษะ คือ

- 3.1 Curiosity หรือ ความอยากรู้อยากเห็น
- 3.2 Initiative หรือ การริเริ่มสร้างสรรค์
- 3.3 Persistence/Grit หรือ ความพยายามในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้
- 3.4 Adaptability หรือ ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อม
- 3.5 Leadership หรือ ความเป็นผู้นำ
- 3.6 Social & Cultural Awareness หรือ ความตระหนักถึงสังคมและวัฒนธรรม

เมื่อได้รู้จักทักษะในศตวรรษที่ 21 แล้ว คำถามสำคัญต่อไปคือการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของคนไทยจะต้องทำอะไรบ้าง หรือในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า ทุกคนจะมีวิธีการพัฒนาอย่างไรเพื่อให้เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21

ในระดับตัวบุคคล คนยุคใหม่จะอยู่นิ่งและปล่อยชีวิตให้ไหลไปตามระบบไม่ได้อีกต่อไป เมื่อสภาพสังคมและสภาพแวดล้อมปัจจุบันไม่ได้ขยับขึ้นมาให้ทันโลกได้เร็วพอ ทุกคนจึงต้องตั้งคำถามกับตัวเองให้มากขึ้นและบ่อยขึ้น ว่าตัวเองกำลังทำอะไรอะไร ถนัดอะไร มีทักษะอะไร อยากจะมีชีวิตแบบไหน เรียนรู้ที่จะเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Learn how to Learn) วิเคราะห์และตอบตัวเองให้ได้ว่าทักษะไหนในศตวรรษที่ 21 ที่ตัวเองขาด

อยู่ และ ออกจากพื้นที่ปลอดภัย (Comfort Zone) ของตัวเองเพื่อไปเติมทักษะเหล่านั้นให้เต็ม ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถสร้างได้ด้วยสิ่งที่เรียกว่า “ความคิดแบบเติบโตไปข้างหน้า (Growth Mindset)”

ในระดับสังคมรอบตัว สภาเศรษฐกิจโลกบอกไว้ชัดเจนว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 นั้นต้องถูกสร้างอยู่ตลอดเวลาจึงจะเห็นผล นั่นหมายความว่า เวลาที่ทุกคนใช้ชีวิตประจำ ต้องช่วงกันสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้จะต้องเกิดขึ้นได้ในทุกสถานการณ์ การเรียนรู้เริ่มต้นง่าย ๆ จากตัวเราเอง แบ่งปันความรู้ที่เรามีให้คนรอบข้าง ซึ่งในปัจจุบันช่องทางในการติดต่อสื่อสารหรือการแสดงความคิดเห็นมีอยู่หลายช่องทาง ช่วยกันแยกแยะความจริงออกจากข้อมูลเท็จ คนยุคใหม่จึงจะต้องศึกษาเกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้มากขึ้น เพื่อให้รู้เท่าทัน จะได้สามารถนำไปหล่อหลอมให้เกิดสภาพแวดล้อมในบ้านและในสังคมที่เอื้อให้เกิดการสร้างทักษะเหล่านี้กับทุก ๆ คนได้

ในระดับประเทศหรือภาพรวมของประเทศ ในเมื่อโลกยุคใหม่หมุนไปเร็วขนาดนี้ หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่จัดสวัสดิการสังคม การศึกษา ให้กับประชาชนในประเทศ ควรจะต้องคิดค้น พัฒนา ปรับเปลี่ยนนโยบายให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน เช่น การจัดให้มีการเรียนรู้สำหรับบุคคล ผู้ประกอบ ทั้งในด้านการดำเนินงานและการเงิน เปิดเผยข้อมูลด้านสถิติในระดับประเทศสำหรับอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้เห็นแนวโน้มหรือเทรนในธุรกิจที่กำลังจะเปลี่ยนไปในอนาคต จัดให้มีผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้แบบเจาะลึกในทักษะต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันเราจะเห็นการบริหารจัดการแนวโน้มในภาคเอกชนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนของภาครัฐอาจจะมีบ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็จะมาช้า และมาไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ ทุกคนยังสามารถพัฒนาทักษะตนเองได้ด้วยวิธีง่าย ๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือที่เราใช้กันอยู่ในชีวิตประจำ จะเป็นเรื่องดีแค่ไหนหากเราสามารถปรับตัวให้มีทักษะที่สามารถใช้ชีวิตในศตวรรษปัจจุบันได้อย่างมีความสุขและไม่รู้สึกลำบากในการใช้ชีวิต และจะดีแค่ไหนหากทุกท่านมีทักษะที่สามารถสร้างสังคม สร้างประเทศ ให้โลกในพัฒนาต่อไปเพื่อคนรุ่นหลังได้สืบต่อ

เอกสารอ้างอิง

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน/ราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- Praornpit Katchwattana. (2561). อยากเป็นคนคุณภาพของศตวรรษที่ 21 ต้องปรับตัวด้วย ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 . สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2564 จากเว็บไซต์ <https://www.salika.co/2018/09/22/skill-21st-century-howto-build/>

- Kirsten Slyter. (2562). Do You Have the 21st Century Skills Today's Employers Are Seeking?. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2564 จากเว็บไซต์ <https://www.rasmussen.edu/student-experience/college-life/21st-century-skills/>
- สภาเศรษฐกิจโลก. (2558). New Vision for Education : Unlocking the Potential of Technology. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2564 จากเว็บไซต์ <https://widgets.weforum.org/nve-2015/index.html>